

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра економічної теорії

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь – бакалавр

на тему **«ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ФОРМ
ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконав: студент 4-го року
навчання,
Спеціальності
051 «Економіка»

Булгаков Нікіта Сергійович

Керівник: Бойко О.М.
кандидат економічних наук, доцент

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____

Секретар ЕК _____
«____» _____ 20__р.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ I	Теоретико-методологічні аспекти розвитку інноваційної діяльності
	6
1.1	Визначення поняття “інноваційна діяльність” та основні її характеристики
	6
1.2	Спеціальні форми організації інноваційної діяльності як складові економічного розвитку країни
	12
1.3.	Міжнародний досвід повоєнного відновлення економічного розвитку на інноваційних засадах
	17
РОЗДІЛ II	Міжнародний досвід запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності в економічному розвитку країни
	24
2.1	Роль технопарків як драйверів інноваційної діяльності країни
	24
2.2	Кластери як спеціальні форми інноваційної діяльності
	31
2.3	Індустріальні парки як осередки інноваційного зростання економіки
	36
РОЗДІЛ III	Інституційно-правові засади інноваційного розвитку країни
	42
3.1	Світовий досвід законодавчого забезпечення інноваційного розвитку економіки
	42
3.2	Вітчизняний досвід інституційно-правових засад розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності в повоєнний період
	48
	ВИСНОВКИ
	54
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
	60

ПЛАН

Актуальність обраної теми зумовлена важливістю повоєнного відновлення економіки України та її розвитку через запровадження спеціальних форм інноваційної діяльності

Мета дослідження полягає у визначенні можливостей та ефективності запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності в Україні як засобу підвищення ефективності та конкурентоспроможності економіки країни в умовах повоєнного відновлення

Завдання:

- дослідити поточний стан інноваційної діяльності в Україні, визначити проблеми та перешкоди, які перешкоджають її розвитку
- проаналізувати країни із досвідом повоєнного відновлення;
- з’ясувати залежність інновацій та економічного розвитку країн, які пройшли через війну;
- розробити практичні рекомендації щодо запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності на підприємствах та в організаціях України
- знайти спільні концепції, які впроваджувались в економіках світу, для повоєнного відновлення економічного розвитку країни;

Об’єкт дослідження: Повоєнне відновлення економічного розвитку України

Предмет дослідження: Запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності

Методи дослідження: Для проведення дослідження, були використані спеціальні та загальні методи, а саме: аналіз, порівняння та синтез – для визначення проблематики над темою роботи; узагальнення та систематизація – у процесі розробки рішення для поставлених завдань над роботою.

Теоретична значимість роботи полягає в дослідженні поточного стану інноваційної діяльності в Україні та розробку практичних рекомендацій щодо запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності для повоєнного відновлення економічного розвитку України

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку і списку використаних джерел. Основний текст складає 56 сторінок, список використаних джерел налічує 47 джерел.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у виявленні, аналізі та розробці нових підходів до формування спеціальних форм організації інноваційної діяльності в умовах повоєнного відновлення економічного розвитку України

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені рекомендації можуть бути основою для розробки програм та проектів з підтримки інноваційних підприємств та створення сприятливого інноваційного середовища та її діяльності. Також розробка та впровадження у національній інноваційній політиці для сприяння повоєнному відновленню економічного розвитку України.

ВСТУП

Після Другої світової війни Україна зазнала значних економічних втрат. Відновлення та подальший розвиток економіки стали одними з головних пріоритетів держави. Один зі способів досягнення цього полягає у запровадженні спеціальних форм організації інноваційної діяльності.

Після закінчення Другої світової війни Україна стала перед неймовірно важливою задачею – відновити свою економіку та розвиток, що постраждали від війни. У процесі відновлення країни стикалися зі складними викликами та труднощами, які включали в себе масштабні руйнування виробничих потужностей, проблеми з транспортно-логістичною інфраструктурою, нестачу кадрів та велику кількість внутрішніх переміщень населення.

У післявоєнний період Україна стояла перед складним завданням відновлення своєї економіки та досягнення стабільного економічного розвитку. Стрімкий технологічний прогрес та глобалізація світових ринків вимагали від країни впровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності, що є одним із ключових факторів конкурентоспроможності в сучасному світі. Розвиток інноваційного потенціалу став важливим завданням для забезпечення сталого економічного зростання, покращання якості життя населення та зміцнення позицій України на світовій арені.

Проблема розвитку інноваційної діяльності та її впливу на економічне відновлення країни вже знаходиться у фокусі наукової та громадської уваги. Існують численні дослідження, присвячені ролі інновацій у стимулюванні економічного зростання, а також аналізу досвіду інших країн у впровадженні спеціальних форм організації інноваційної діяльності. Однак, враховуючи швидкі зміни у світовій економіці та специфічні умови України, існує потреба у детальному аналізі і визначенні ефективних шляхів впровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності, спрямованих на підтримку повоєнного відновлення економічного розвитку України.

Інноваційна діяльність це вагома складова економічного розвитку країни. Імплементация цих процесів, допомагає знаходити нові продукти, сервіси та послуги і відповідно збільшувати якість вже існуючих, застосовувати найбільш дієві технології та оптимізувати витрати бізнесу або виробництва.

Сьогодні, інновації – це значущий засіб усіх складових життєдіяльності людей. Важко представити, що теперішній світ зупиниться на знайдених інноваціях, і не буде далі розвиватись, щоб знаходити прориви, для майбутнього розвитку людства.

За терміном «інновація» можна розуміти результат інноваційного розвитку, що може виглядати як новий або вже покращений продукт, так само як вже знайденого чи покращеного інноваційного процесу, що застосовують в звичайному житті, так і революційного методу для вирішення проблем в економіці.

Інноваційний напрямок України є фундаментом для перспективної економічної політики та вирішальним засобом для застосування інвестиційного орієнтування країни у період після закінчення війни.

Головною перевагою України у післявоєнний період є розвиток інноваційної структури в економіці. Відповідно, велика вибірка технологічних досліджень, здатність вибудувати прибутковість інноваційних результатів на практиці, досвідчені експерти пришвидшують інноваційному розвитку країни, що відповідає сенсу стратегії розвитку напрямку інноваційної діяльності на період до 2030 року [7].

Україна, на зразок Плану Маршалла, може представити власне бачення багатосторонньої стратегії відновлення української економіки, використовуючи новітні наукові інструменти та засоби. Така стратегія, зможе допомогти Україні стати успішною в довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Визначення поняття “інноваційна діяльність” та основні її характеристики

Інноваційна діяльність – діяльність, яка передбачає застосування і прибутковість результатів науково-технологічних досліджень і розробок, визначає запуск на ринок або маркет, новітніх конкурентоздатних продуктів або послуг, охоплює впровадження інновацій у виробництво та соціальну сферу, залучення інвестицій, розробку та надання інноваційних послуг, а також поліпшення техніко-технологічних показників господарської діяльності та виробничого процесу.

Інноваційна діяльність включає широкий спектр технологічних, наукових, організаційно-структурних, фінансово-комерційних заходів, які спрямовані на реалізацію інновацій. Деякі з цих видів активності можливо є справжніми новаторськими, тоді як інші можуть не мати новизни, але все ж є необхідними для успішного впровадження інновацій.

Інноваційна діяльність передбачає інвестування у наукові дослідження та розробки, спрямовані на якісні зміни в продуктивних силах і структурах різних галузей, а також на розробку і впровадження нових видів продукції та технологій.

Офіційне визначення від Європейської комісії: "Інноваційна діяльність - це здійснення нових або покращених продуктів, послуг, процесів, методів організації або маркетингу в існуючому бізнесі, що приносить нову або суттєво покращену цінність для клієнтів або компанії."

Джозеф Шумпетер, визначав, що інноваційна діяльність - це процес впровадження нових комбінацій ресурсів, заснованих на нових ідеях, технологіях

або організаційних підходах, які ведуть до створення нових продуктів або покращення існуючих."

Ці визначення акцентують на процесі впровадження нових ідей, продуктів, технологій або методів у сфері бізнесу та економіки з метою створення нової цінності або покращення існуючої.

Й. Шумпетер описав інноваційну діяльність як процес, який включає дані складові:

1. Запуск на ринок нового товару, який ще не був відомий споживачам або продукту нового типу.
2. Використання нового інструменту виробництва товарів, який до цього не застосовувався в представленому напрямку промисловості.
3. Розширення на новий ринок, де представлений напрямок виробництва раніше не був присутній.
4. Здобуття нового джерела сировини та напівфабрикатів.
5. Реалізація нової організаційного фундаменту в будь-якій галузі або тематиці.

Особливості інноваційної діяльності включають наступне:

- а) Основний фокус - імплементація, застосування та прибутковість наукових досліджень і розробок у виробництво і соціальну сферу.
- б) Об'єкт - нематеріальні блага, які представляють результати інтелектуальних розробок, перетворені на інноваційні продукти.
- в) Має тривалий характер.
- г) Пов'язана з високим ризиком і непередбачуваністю результатів.
- г) Вимагає фінансування для впровадження і застосування результатів розробок і досліджень, що включає інвестиції у некомерційні об'єкти.
- д) Приносить позитивні соціально-економічні зміни.
- є) Підвищує конкурентоспроможність суб'єктів господарювання і їх продукції шляхом реалізації інновацій.

Головні результати інноваційної діяльності базуються на таких пунктах як:

- 1) виробництва інноваційних товарів;
- 2) реалізація інноваційних проєктів або надання інноваційних сервісів;
- 3) використання інноваційних технологій;
- 4) імплементація інноваційного виробництва в результаті консолдації різних напрямків інновацій (створення виробництва нових або вже удосконалених готових товарів)

Інноваційна активність відбувається до початку реалізації самої інноваційної продукції або реалізації інноваційної складової в процесі бізнесу або організації. Організаційні структури можуть реалізовувати маркетингові процеси, підвищення кваліфікації працівників, демонстрації та інші послуги для потенціальних споживачів інновації після її застосування, але в процесі періоду дослідження.

Згідно з положеннями статей 2 та 3 статуту 327 ГК України [31], види інноваційної діяльності визначаються шляхом класифікації за її напрямками і складаються з таких компонентів:

- Здійснення наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення об'єктів інтелектуальної власності і науково-технічної продукції.
- Розробка, освоєння, випуск і поширення суттєво нових видів техніки і технологій.
- Розробка і впровадження нових енергозберігаючих технологій, спрямованих на поліпшення соціального і екологічного стану.
- Технічне переозброєння, реконструкція, розширення та будівництво нових підприємств, які вперше реалізуються як промислові освоєння для виробництва нової продукції або впровадження нових технологій.
- Інвестування відтворення основних фондів і збільшення матеріально-виробничих запасів здійснюється шляхом капітальних вкладень.

Існує кілька способів фінансового забезпечення інноваційної діяльності.

Деякі з них включають:

1. Власні фінансові ресурси: Підприємства або організації можуть використовувати свої власні фінансові ресурси для фінансування інноваційних проєктів. Це можуть бути прибутки, активи або капітал, накопичений організацією.

2. Залучення зовнішніх інвестицій: Компанії можуть залучати інвестиції від зовнішніх джерел, таких як венчурні капіталовкладення, приватні інвестори, фонди ризикового капіталу або державні програми фінансування інновацій.

3. Кредитування: Підприємства можуть отримувати кредити в банках або фінансових установах для фінансування своїх інноваційних проєктів. Це можуть бути короткострокові або довгострокові кредити, які забезпечуються різними видами гарантій.

4. Гранти та субсидії: Уряди та міжнародні організації можуть надавати гранти та субсидії для підтримки інноваційних проєктів. Ці джерела фінансування можуть бути спрямовані на підтримку досліджень і розробок, впровадження нових технологій або стимулювання інноваційних підприємств.

5. Корпоративні фонди: Багато великих компаній мають спеціальні фонди або програми фінансування інновацій. Ці фонди можуть надавати фінансову підтримку стартапам, дослідницьким проєктам або колаборативним зусиллям у сфері інновацій.

6. Міжнародні програми: Держави та міжнародні організації можуть запроваджувати програми та ініціативи, спрямовані на фінансову підтримку інноваційної діяльності. Ці програми можуть включати гранти, субсидії, конкурсні програми або фінансування науково-дослідницьких проєктів. Вони сприяють стимулюванню інновацій та залученню фінансових ресурсів для розвитку інноваційних проєктів.

Регулювання процесу інвестування інноваційної діяльності здійснюється відповідно до Закону України "Про інвестиційну діяльність" та інших законодавчих актів.

Інноваційна діяльність може здійснюватися неформально або за допомогою системного підходу, який включає організовані та формальні процеси для оцінки можливостей внесення змін, наприклад, за допомогою аналізу, творчого підходу чи методів вирішення проблем. Різні інноваційні заходи, як правило, взаємопов'язані як частина цілеспрямованого процесу, але цей процес може вимагати кількох рекурсивних кроків, перш ніж досягнути інновації.

Усі види інноваційних заходів можуть перекриватися або мати тісний взаємозв'язок і можуть бути проведені послідовно або одночасно для одного або кількох інноваційних проектів.

У повсякденному вжитку термін "інноваційний" може стосуватися потенційної здатності або нахилу до інновацій у майбутньому, творчості, перспективного типу продукту або процесу і т. д.

В базовому застосуванні термін «інноваційний» може використовуватись для майбутньої здатності або наближеності до інновацій в перспективі, творчості, перспективного виду товару або процесу та інше.

Структура інноваційної діяльності включає кілька основних етапів. Ось загальна структура, яка часто використовується:

1. Виявлення потреби в інновації: Цей етап передбачає виявлення проблеми, потреби або можливості, що потребує інноваційного рішення. Це може включати аналіз ринку, дослідження конкурентів, збір фідбеку від клієнтів і інших зацікавлених сторін.

2. Розробка ідеї: на цьому етапі створюється ідея, яка може включати новий продукт, послугу, технологію або процес. Ідея формулюється і концептуалізується з метою вирішення виявленої потреби або проблеми.

3. Дослідження і розробка: Цей етап включає більш детальне дослідження та розробку ідеї. Він може включати проведення наукових досліджень, вивчення технічних аспектів, розробку прототипів і проведення випробувань для перевірки технічної життєздатності та функціональності ідеї.

4. Впровадження: Після успішного завершення дослідження і розробки ідея готова до впровадження. Цей етап включає планування, виробництво, маркетинг, комерціалізацію і введення продукту або послуги на ринок.

5. Оцінка і контроль: Після впровадження необхідно оцінювати результати інновації і контролювати її ефективність. Це включає збір даних, аналіз впливу інновації на бізнес-показники, клієнтів та ринкову ситуацію. На основі оцінки можуть бути зроблені виправлення або корекції, якщо потрібно. Оцінка може включати аналіз фінансових показників, рівня задоволеності клієнтів, конкурентної переваги та інших факторів.

6. Управління інноваціями: Цей етап включає планування, координацію та керування процесом інноваційної діяльності. Він охоплює прийняття стратегічних рішень, алокацію ресурсів, управління ризиками та комунікацію в межах організації.

7. Культура інноваційності: Цей етап стосується створення сприятливого середовища для інновацій в організації. Він включає підтримку відкритості до нових ідей, заохочення творчості та експериментів, створення механізмів залучення співробітників до процесу інновацій.

Ця структура інноваційної діяльності допомагає організаціям систематично розробляти та впроваджувати нові ідеї та інновації з метою досягнення конкурентної переваги, створення нових цінностей та розвитку бізнесу. Варто зауважити, що ця структура може бути модифікована та адаптована під потреби конкретної організації або ситуації.

1.2 Спеціальні форми організації інноваційної діяльності як складові економічного розвитку країни

В основі інноваційної діяльності лежать: інвестиції та ринок інновацій. Інновації створюють ринок інновацій, а інвестиції використовуються для їх реалізації, утворюючи ринок капіталу. Інновації, у свою чергу, стимулюють конкуренцію на ринку, тому разом з інноваційною інфраструктурою складають сферу інноваційної діяльності.

До ринку інновацій входять наукові організації, заклади вищої освіти та окремі інноватори, які створюють наукові та науково-технічні результати, що охороняються авторським правом.

Ринок конкуренції інновацій охоплює різноманітні види інновацій, такі як технічні, економічні, організаційні, соціальні та ін. Впровадження цих інновацій дає підприємствам конкурентну перевагу.

Інвестиційний ринок - це сфера торгівлі вільними фінансовими ресурсами фінансово-кредитних установ, зон інтенсивного науково-технічного розвитку, технопарків, інноваційних центрів, інкубаторів та консалтингових фірм та інших організацій. Ці ресурси можуть бути використані підприємствами для розгортання проєктів. Дана інфраструктура забезпечує організаційне, правове та економічне забезпечення діяльності.

Інноваційна інфраструктура включає різноманітні підприємства, організації, установи, їх об'єднання та об'єднання форми власності, які надають широкий спектр послуг із забезпечення діяльності. Ці послуги можуть включати консалтинг, маркетингову підтримку, інформаційні та комунікаційні послуги, юридичну допомогу, освіту, навчання.

Інноваційна діяльність є важливим фактором конкурентоспроможності, тому всі учасники ринку зацікавлені у створенні та використанні інновацій.

Фірми, які не можуть впроваджувати інновації самостійно, можуть приєднатися до

інноваційного процесу на етапі дифузії. Залежно від часу залученості в інноваційний процес і підходу до відбору інновацій учасники ринку поділяються на чотири категорії: експлеренти, патієнти, комутанти та віоленти.

З метою підтримки інноваційної діяльності можуть бути запроваджені спеціальні форми організації, такі як:

- **Інноваційні підприємства.** Ці організації створюються з метою розробки та впровадження нових технологій, продуктів та послуг. Вони можуть отримувати державну фінансову підтримку та залучати інвестиції.
- **Технопарки.** Це спеціально обладнані території, які призначені для розміщення інноваційних підприємств та дослідницьких установ. Технопарки забезпечують інфраструктуру для науково-дослідних робіт, комерціалізації технологій та підтримки бізнесу.
- **Інкубатори.** Це організації, які допомагають молодим підприємцям здійснювати свої ідеї в галузі інноваційної діяльності. Інкубатори надають спеціальні приміщення та послуги для розробки та реалізації проектів, а також можуть надавати консультації та підтримку у веденні бізнесу.
- **Інноваційні фонди.** Ці організації забезпечують фінансування інноваційних проектів та підприємств. Вони можуть надавати гранти, кредити, інвестиції та інші види фінансової підтримки.
- **Кластери.** Це форма організації підприємств, які працюють в одній галузі та об'єднуються з метою підвищення ефективності виробництва, розвитку нових продуктів та послуг, та забезпечення конкурентоспроможності на ринку.

Запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності може забезпечити створення сприятливого середовища для розвитку інноваційного підприємництва та залучення інвестицій. Однак, для ефективної роботи таких організацій потрібно створити відповідну правову базу, забезпечити державну підтримку та стимулювати залучення приватних інвестицій.

- **Інноваційні майданчики.** Це платформи, які об'єднують інноваторів, стартапи, бізнесменів та інвесторів з метою створення та комерціалізації інноваційних проектів. Інноваційні майданчики надають можливість для зустрічей та обміну досвідом між учасниками, презентації проектів та залучення інвестицій.

- **Кредитні кооперативи.** Це організації, які забезпечують доступ до фінансових ресурсів та кредитів для інноваційних проектів та підприємств. Кредитні кооперативи зазвичай засновуються спільнотою підприємців з метою забезпечення взаємодії та співпраці.

Загальний підхід до використання таких форм організації полягає в тому, щоб створити екосистему інновацій, яка сприятиме створенню нових ідей та продуктів, підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

- **Фонди підтримки інновацій.** Це організації, які надають фінансову та іншу підтримку інноваційним проектам та стартапам. Фонди можуть надавати гранти, кредити, інвестиції, консультації та інші види підтримки.

- **Інноваційні конкурси.** Це форма стимулювання інноваційної діяльності шляхом проведення конкурсів на кращі ідеї, проекти та рішення в певній галузі. Інноваційні конкурси можуть бути організовані державними органами, фондами, асоціаціями підприємців та іншими організаціями.

Спеціальні форми організації інноваційної діяльності - це структуровані системи, програми або організаційні форми, які створюються з метою ефективного сприяння, керування та розвитку інноваційних проектів і процесів.

Головною метою спеціальних форм організації інноваційної діяльності є створення сприятливих умов для здійснення інноваційних ідей, забезпечення впровадження нововведень та стимулювання інноваційної культури в організації.

Завдання спеціальних форм організації інноваційної діяльності:

- Розробка стратегії інноваційного розвитку: Визначення цілей, напрямків та планів діяльності, пов'язаних з інноваціями.

- Формування та керування інноваційним портфелем: Відбір та оцінка інноваційних проектів, алокація ресурсів та контроль за їх реалізацією.

- Створення сприятливого середовища: Забезпечення культури сприяння творчості, стимулювання комунікації та співпраці між працівниками, сприяння інноваційним ідеям та експериментам.

- Управління знаннями: Забезпечення збору, зберігання та передачі знань, використання навчальних матеріалів та інформаційних ресурсів.

Функції спеціальних форм організації інноваційної діяльності:

- Розробка та впровадження інноваційної стратегії.

- Виявлення та відбір інноваційних проектів.

- Управління інноваційними проектами: Планування, координація та контроль за реалізацією інноваційних проектів, забезпечення виконання визначених метрик та відповідності графіку.

- Технічна підтримка: Надання експертної технічної підтримки інноваційних проектів, вивчення технологій та впровадження передових розробок.

- Маркетингові дослідження: Вивчення ринку, аналіз потреб споживачів, визначення конкурентних переваг та стратегій просування інноваційних продуктів на ринок.

Спеціальні форми організації інноваційної діяльності включають різноманітні структурні компоненти, які сприяють розробці, впровадженню та комерціалізації інновацій. Основні складові спеціальних форм організації інноваційної діяльності включають:

- Інноваційні агентства або інноваційні центри: Приклади: Німецьке інноваційне агентство (Germany Innovation Agency), Іспанський інноваційний центр (Spanish Innovation Centre).

- Технологічні парки: Приклади: Кремнієва долина (Silicon Valley) у США, ІТ-парк "Грінланс" (Greenlands IT Park) в Індії.

- Інноваційні лабораторії: Приклади: Лабораторія X компанії Alphabet Inc. (Google), Майкрософт дослідницькі лабораторії (Microsoft Research Labs).

- Венчурні фонди: Приклади: Sequoia Capital (США), SoftBank Vision Fund (Японія), Atomico (Швеція), Tencent Holdings (Китай).

Приклади індустріальні парків у світі:

Індустріальний парк Інчхон (Південна Корея): Розташований в Інчхоні, цей парк є одним з найбільших промислових центрів країни, зосередженим на виробництві автомобілів, електроніки та хімічної промисловості.

Дубайський технологічний парк (ОАЕ): Цей парк є домом для ряду технологічних компаній та дослідницьких центрів, що спеціалізуються на інформаційних технологіях, медіа та логістиці.

Тайбейський Науково-промисловий парк (Тайвань): Розташований в Тайбеї, цей парк пропонує інфраструктуру та підтримку для компаній з електроніки, інформаційних технологій та біотехніки.

Приклади субрегіонів у світі:

Стокгольмська Мережа Інновацій (Швеція): Це субрегіон, що охоплює Стокгольм та прилеглі райони. Він відомий своїми інноваційними кластерами, такими як ІТ, біотехнології, культурна і творча індустрія. Стокгольмська Мережа Інновацій сприяє співпраці між компаніями, університетами та дослідницькими організаціями, що сприяє створенню нових інноваційних продуктів та послуг.

Копенгагенська Метрополія (Данія): Цей субрегіон включає місто Копенгаген та його околиці. Він відомий своєю концентрацією технологічних компаній, дослідницьких інститутів та університетів. Копенгагенська Метрополія привертає інноваційні стартапи та підприємства в таких галузях, як зелена енергетика, мобільні технології та житлова індустрія.

1.3. Міжнародний досвід повоєнного відновлення економічного розвитку на інноваційних засадах

Після Другої світової війни Німеччина виявилась зруйнованою та економічно виснаженою. Однак, завдяки розумним стратегіям та інноваційному мисленню, країна зуміла швидко відновити свою економіку та стати одним зі світових лідерів в багатьох галузях.

У мирний період розвитку аеротрополісів німецькі влади активно сприяли створенню інтегрованих комплексів, які об'єднували в собі аеропорти, науково-дослідні центри, університети, індустриальні парки та житлові райони. Це сприяло ефективному використанню ресурсів, залученню іноземних інвестицій та створенню нових робочих місць.

Розвиток аеротропічних субрегіонів у Німеччині стосується створення інтегрованих економічних центрів навколо аеропортів, які пропонують поєднання авіатранспортних послуг, промислової діяльності, комерційних площ, науково-дослідних об'єктів і житлових районів. Ці концепції спрямовані на створення синергії між різними секторами та сприяння економічному розвитку та інноваціям.

У Німеччині є кілька прикладів розвитку аеротрополісів-субрегіонів:

Аеропорт Франкфурта-на-Майні є одним із найбільших і найбільш завантажених аеропортів Європи. Навколо аеропорту розташувалася велика кількість компаній, включаючи логістику, авіацію та технологічні компанії. Регіон навколо Франкфуртського аеропорту став великим економічним центром, який підтримує широкий спектр галузей промисловості та послуг.

Аеропорт Мюнхена є важливим міжнародним транспортним вузлом і перетворився на важливе ділове місце. Аеропорт і його околиці пропонують різноманітні комерційні та промислові зони, а також сучасні офісні будівлі, які приваблюють компанії з різних секторів.

Розвиток аеротропічних субрегіонів пропонує численні переваги, включаючи посилений регіональний економічний розвиток, створення робочих місць, сприяння інноваціям та інвестиціям, а також покращення транспортної та логістичної інфраструктури. Такий підхід може допомогти підвищити конкурентоспроможність регіону та сприяти співпраці між різними учасниками, такими як компанії, університети, дослідницькі інститути та уряди.

Після Другої світової війни, Японія була повністю зруйнована, проте завдяки національним зусиллям, спрямованим на модернізацію та індустріалізацію країни, вона стала однією з найбільш розвинутих країн у світі. Досвід Японії відновлення після війни може бути корисним для України, яка також зазнала значних збитків внаслідок війни.

Особливо цікавим є досвід Японії у відбудові економіки після війни, оскільки за роки Другої світової війни Японія втратила майже 70% своїх активів. Кілька молодих чиновників відразу після поразки почали розробляти план відновлення японської економіки.

За результатами таких нарад був підготовлений Заключний звіт, який опубліковано у вересні 1946 року. Цей звіт, під назвою “Основні проблеми економічної реконструкції Японії”, є відомим прикладом розвитку японського економічного мислення. Багато ідей з нього є актуальними для політики Японії та інших країн й до цього дня, наприклад:

Японія повинна базуватися на дослідженні глобальних тенденцій, щоб розробити всебічну стратегію відновлення, яка має ґрунтуватися на розвитку технологій, індустріалізації та торгівлі. Інвестиції повинні стати основним пріоритетом на етапі відновлення, тоді як споживання повинно бути обмежене. Японія має зосередити свої зусилля на відновленні вільних ринків, ретельному аналізі ключових аспектів та запровадженні реалістичних та конкретних програм розвитку.

Технополіси в Японії, такі як Острів Хосю (Honshu Island) та Кюсю (Kyushu), є прикладами інноваційних регіональних центрів, де зосереджено високотехнологічні компанії, наукові і дослідні установи та інші структури, спрямовані на створення нових технологій та підтримку економічного розвитку.

Острів Хосю розташований у префектурі Осака та є одним з найбільших центрів інновацій в Японії. На острові розташовані великі технологічні компанії, дослідницькі центри, університети та інші установи, які працюють над розробкою нових технологій, продуктів та послуг. Хосю також привертає іноземні інвестиції та сприяє обміну знаннями та інноваційними ідеями.

Це лише кілька прикладів технополісів у Японії, які демонструють прагнення країни до інновацій, досліджень і технологічного прогресу. Ці регіони забезпечують екосистему для співпраці між академічними колами, промисловістю та урядом, сприяючи розвитку передових технологій і сприяючи економічному зростанню.

На сьогодні, лідерами у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку є Швеція – 3,82%, Фінляндія – 3,5, Японія – 3,15, США – 2,59, Німеччина – 2,51, Австрія – 2,45, Данія – 2,13% від ВВП [34]. Аналіз фінансування в даних країнах, вказує про те, що відбувається загальна тенденція зростання ролі держави у процесі інноваційної діяльності.

Усі сучасні багаті європейські країни використовували спільну стратегію для відновлення своїх економік після війни. Вони відмовилися від сировинної орієнтації та надали перевагу переробній промисловості, пройшовши через період, коли найважливішим пріоритетом було бажання й прагнення до емуляції, тобто до зрівняння або перевищення інших. Німеччину врятувала виробнича стратегія, розумний розвиток торгівлі й промисловості, відокремлених від сільського господарства й сировинного сектора.

Значущість та прогресивність Плану Маршалла для відбудови Європи, полягала у тому, що було усунуто причини занепаду європейської економіки й її

повернення до попереднього стану міжвоєнного періоду, зокрема подолання дефіциту виробництва товарів, взаєморуйнівного протекціонізму й занепаду торгівлі.

Програма Європейського відновлення, відома як План Маршалла, передбачала, що європейські уряди самостійно планують й визначають свої майбутні потреби в інвестиціях. Вони повинні були навчитися вести переговори й досягати домовленостей як між собою, так і з США з метою розвитку багатосторонніх торговельно-економічних відносин.

Програма містила додаткові заходи з метою сприяння співпраці між урядами, підприємствами та профспілками для планування зростання обсягів виробництва та створення сприятливих умов для цього. Важливо відзначити, що Програма була більш ніж просто фінансовим резервом для надзвичайних ситуацій, а мала стратегічну мету відновлення та розвитку Європи.

Фінансова допомога, надана в рамках Програми, була значною. Сполучені Штати Америки виділили приблизно 13 мільярдів доларів для її реалізації, що, за сучасними стандартами, відповідало б приблизно 201 мільярду доларів станом на 2023 рік. Варто відзначити, що руйнівний вплив війни не був настільки повністю загальним, як передбачалося. Більшість фінансової допомоги (понад 90%) була надана у формі грантів, тоді як лише невелика частка була у формі кредитів.

На початкових етапах розробки Плану виникли труднощі з визначенням пріоритетних галузей, які мали отримати цільову підтримку та сприяти подальшому розвитку національного виробництва по всій країні.

Однак, інші галузі також вимагали уваги, оскільки бракувало достатньої інформації про їх стан і потенціал розвитку. Реальний прогрес залежав не від міністерств, а від самого сектору бізнесу, а саме підприємств, керівників, інженерів, робітників та профспілок. Кожна комісія мала можливість формувати підкомісії для вивчення конкретних питань.

Варто відмітити, що позичкові кошти мали бути використані не на кінцеве споживання, надання послуг або житлове будівництво, а лише на проекти, що сприятимуть запуску економіки і надаватимуть їй сильний поштовх. Однак це викликало соціальне незадоволення, страйки та протести серед населення.

Так наприклад, Б. Айхенгрін вивчав європейський післявоєнний економічний ріст, який тривав до 1973 року. Він стверджує, що основними складовими цього "європейського дива" були значні інвестиції, зростання експорту та внутрішні та міжнародні угоди, такі як створення Європейського платіжного союзу та Європейського об'єднання вугілля та сталі, які сприяли розв'язанню проблем міжнародного співробітництва.

Після Другої світової війни відбулась масова імміграція мільйонів німецьких вигнанців до Західної Німеччини і це мало свій вплив на економічну структуру країни. Дослідники зауважують, що цей значний міграційний потік в значній мірі сприяв швидкому економічному відродженню та формуванню високопродуктивної промисловості Західної Німеччини.

Німеччина після Другої Світової війни (за планом міністра фінансів США Генрі Моргентау) мала перетворитись з індустріальної країни на сільськогосподарську країну. Проте, через один рік стало очевидним, що повне відмовлення від промисловості в країні призводить до серйозних економічних проблем, включаючи зниження продуктивності в сільському господарстві.

Екс-президент США Генрі Гувер, який досліджував причини економічних проблем-Німеччини, зробив висновок про те, що післявоєнна Німеччина не може стати сільськогосподарською країною, не знищивши або не евакуювавши всіх її жителів.

Наслідки відмови від промисловості в німецькій економіці були настільки руйнівними, що навіть забезпечення харчування населення країни стало під загрозою, тому Моргентау План було відкинуто.

План Маршалла планувався під відбудову міст і селищ, відновлення промислового і сільськогосподарських виробництв, інфраструктури, запровадження стабільності у фінансах та впровадженні свободи у торгівлі між європейськими країнами та США, для подальшого розвитку торгівельно-економічних відносин.

План Маршалла вважається передовою програмою відновлення Європи післявоєнного періоду через такі особливості:

- Зобов'язання європейських урядів проводити переговори між собою для швидкого переходу від двосторонніх до взаємовигідних багатосторонніх торговельно-економічних відносин.

- Зобов'язання європейських урядів, підприємств і профспілок співпрацювати для здійснення координованих заходів зі збільшення обсягів виробництва та створення сприятливих умов для цього.

- Вільний вибір і дії, які надавалися європейським країнам щодо визначення напрямків і пріоритетів відновлення Європи, планування майбутніх інвестиційних потреб для реалізації проектів модернізації, переоснащення та будівництва підприємств, інфраструктури та житлового фонду.

- Стратегічна спрямованість на відновлення та забезпечення довгострокового економічного зростання Європи.

- Значна фінансова підтримка від США, переважно у вигляді безповоротних (грантових) коштів: на реалізацію Плану Маршалла було виділено понад 13 млрд доларів США, з яких 90% складало грантове фінансування.

Незважаючи на це, після закінчення Плану Маршалла виникло багато дискусій про його вплив на відновлення Західної Європи. Звіти того періоду свідчать, що на момент запровадження програми Західна Європа вже рухалася в напрямку відновлення, тому "Програма відновлення післявоєнної Європи" лише прискорила цей процес, але не була вирішальною у цій справі.

Врешті-решт, реалізація Плану Маршалла принесла позитивні результати: програма сприяла розвитку промисловості в Європі, зокрема швидкому відновленню сталевиробництва, машинобудування та хімічної промисловості, спонукала до значних інвестицій у Західну Європу, підтримала розвиток демократичних урядів і мала позитивний вплив на економіку США, створивши нові ринки збуту для американських товарів.

Після аналізу світового досвіду забезпечення інвестицій у сфері інноваційної діяльності підприємств, можна зробити висновок, що уряду України потрібно створити належні умови, щоб влада, органи місцевого самоврядування та приватний сектор мали змогу повністю використовувати потенціал для проведення досліджень і впровадження інновацій, а також створити сприятливе середовище для успішної роботи інноваційних компаній.

Можна успішно використовувати позитивний досвід розвинених країн у використанні інструментів, що сприяють інноваційній діяльності. Наприклад, враховуючи витрати на дослідження та розробку у виробничі витрати підприємств, встановлюючи спеціальні амортизаційні режими, податкові пільги, використовуючи державні гарантії та пільгове кредитування інвестиційних проєктів, формуючи фонди науково-технічного розвитку та інші заходи. Проте, варто адаптувати ці заходи до економічних та правових умов нашої країни.

РОЗДІЛ II. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

2.1 Роль технопарків як драйверів інноваційної діяльності країни

Технопарк – інструмент у науково-виробничий сфері, мета якого, створити або забезпечити сприятливе середовище для зростання інноваційних та технологічних компаній, які будуть підштовхувати галузі економіки для подальшого росту [45].

За допомогою технопарків інноваційний сектор науки отримує інвестиції та додаткові ресурси для проведення детальних і утилітарних досліджень та розробок. Технопарки можна відокремити як окремий сектор самостійної економічної зони, де відбувається створення інноваційної продукції та народжуються професіонали своєї справи.

Економісти розділять технопарки на такі дві категорії: інноваційні/технологічні інкубатори та наукові парки/технологічні ареали.

Інноваційні або ж технологічні інкубатори базуються на комерційному підході до наукових розробок, а наукові парки або ж технологічні ареали, мають першочергову мету провести наукові дослідження.

Технопарки розділяться на певні сегменти, такі як: наукові, бізнес, технологічні інкубатори, які взаємодіють з науковцями, підприємцями, інженерами для того, аби швидко імплементувати продукти та стратегії.

На території технологічних парків діє законоправне середовище щодо існування венчурних підприємств та створюється належна матеріальна основа, яка уможливорює сегментацію проектів на тендерній основі для виробництва інноваційних продуктів, здійснювати підвищення кваліфікації співробітників,

проводити ґрунтовні експерименти, видозмінювати виготовлені технології та забезпечувати середовище для їх загального засвоєння.

Але основна функція технологічних парків – бути інноваційно-технологічною ланкою, яка сприятиме ефективній конкурентоспроможності наукових продуктів на світових ринках.

Беручи до уваги те, що такий інструмент як – технологічні парки, може бути ефективним способом поширення та освоєння сучасних інновацій, їх розповсюдження можна використовувати як один з рушіїв поновлення економічної та соціальної стабільності, зростання науково-інноваційного авторитету країни в світі і плавної трансформації до промислового рівня розвитку.

Україна може збільшити конкурентоспроможність своїх продуктів та розпочати масову взаємодію із світовим ринком, за допомогою свого інноваційно-технічного потенціалу та імплементації технологічних розробок.

Вдале створення та піднесення інноваційної галузі економіки в більшості випадків має вплив від системи дій та засобів урядового контролювання технологічних процесів, які направлені на зростання ефективності інноваційної діяльності, зміцнення комерційної, економічної та соціальних результатів.

Серед найбільш вдалих стратегій заохочування інноваційно-технологічної активності, які спрацювали закордоном є: [46]

- розробка та реалізація державних програм залучення інноваційного та наукового підприємництва
- створення та забезпечення належного інвестиційного бізнес-клімату
- надання наукоємним компаніям податкових пільг та відстрочки
- забезпечення програмного кредитування та страхування інвесторів
- часткове відшкодування інвестиційних витрат

Створення технопарків можна розглядати з трьох основних підходів: [47]

- Університетський підхід, коли в рамках університету створюються малі підприємства з участю його співробітників, які прагнуть комерціалізувати свої

наукові розробки. Ці підприємства можуть привертати до співпраці інші невеликі компанії.

- Корпоративний підхід, коли науково-технічний персонал великих промислових об'єднань створює спеціалізовані невеликі фірми з метою розпочати власний бізнес, залишаючись при цьому в межах компанії.

- Реорганізаційний підхід, який включає перетворення існуючих підприємств у технопарки з метою використання перевагами, що надаються науково-технологічним суб'єктам згідно із законодавством.

Основними цілями науково-технологічних парків є: [45]

- Надання фінансової та організаційної підтримки підприємницьким структурам для здійснення інноваційної діяльності, сприяння розробці та виробництву новітніх високотехнологічних продуктів.

- Підтримка конкуренції між інноваційними суб'єктами за допомогою використання доступних фінансових ресурсів у програмах виробництва науково-орієнтованої продукції.

- Розробка регіональних та галузевих програм шляхом проведення експертизи та конкурсів для виробництва та імплементації нових наукових засобів, демонополізації процесів та забезпечення умов для насичення ринку ефективними для ринку продуктами.

- Заохочування представників бізнесу, іноземних та українських інвесторів на тендерних умовах до реалізації українських інноваційних проєктів.

- Застосування прав або ліцензій для імплементації нових технологій.

Технопарки сприяють швидкій адаптації учасників компаній до ринкових умов, спонукають до розвитку технологічної та бізнес-активності в регіонах та сприяють перетворенню промисловості. З державною підтримкою, технопарки мають бути спеціалізованими в певних галузях.

По-перше, це допомагає знизити витрати на інфраструктуру для компаній, що працюють у одній сфері. По-друге, діяльність негалузевих інноваційних парків

може призвести до нерівномірного розподілу економічного розвитку та фінансування, що у кінцевому підсумку призводить до недостатньої кількості нових підприємств малого та середнього бізнесу. По-третє, негалузеві інноваційні парки не сприяють розвитку взаємодії між організаціями, що працюють на території одного технологічного парку.

Більшість інноваційних парків у передових країнах активно співпрацюють з вищими навчальними закладами і перетворюють наукові та дослідницькі роботи в комерційно-промислову сферу.

Але безглуздо очікувати швидкого фінансового та соціально-економічного результату від існування технопарків. Наприклад, Європейський та світовий досвід неодноразово підкреслює, що етап становлення і вихід на етап ефективності діяльності технологічного парку становить 7-12 років.

З метою більш ефективної діяльності технопарків у повоєнний період, необхідно розглянути досвід окремих країн щодо спільних дій та зробити швидкі кроки в напрямку стабілізації їх роботи.

- вдосконалення чинного Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків» та впровадження таких заходів державної підтримки розвитку технопарків, як:

- звільнення від податків на прибуток та додану вартість з обігу від реалізації товарів;

- звільнення від сплати ввізного мита;
- звільнення від сплати ПДВ при імпорті товарів;
- кошти, отримані в іноземній валюті від реалізації продукції, не підлягатимуть обов'язковому продажу;
- проведення розрахунків за експортно-імпортними операціями, зокрема матеріалів (строк до 180 календарних днів), нових устаткування, обладнання та комплектуючих (720 календарних днів);
- прискорену амортизацію основних фондів;

- фінансової підтримки: повне або часткове (до 50%) безвідсоткове кредитування;
- повна або часткова компенсація відсотків;
- Забезпечення потреб у персоналі, зокрема шляхом збільшення чисельності підготовлених технологічних менеджерів, навчання спеціалізованих фахівців, відповідних потребам технопарків, та підвищення кваліфікації працівників у сфері високотехнологічного виробництва та науково-дослідної продукції.
 - Отримання фінансової допомоги державою для розвитку технопарків та оновлення їх інфраструктури.
 - Залучення національних технопарків до глобальних інноваційних мереж шляхом привертання прямих іноземних інвестицій, передачі технологій та розвитку співпраці з іноземними технопарками.

У США існує кілька програм розвитку технопарків. Наприклад, Програма інноваційних кластерів, яка фінансує створення та розвиток технопарків та інноваційних кластерів у різних регіонах країни. Ця програма спрямована на створення сприятливих умов для залучення підприємств, університетів та дослідницьких організацій для спільної роботи над інноваційними проектами. Крім того, деякі штати в США також надають пільги та фінансову підтримку технопаркам для прискорення їх розвитку.

У Німеччині фінансування технопарків здійснюється за допомогою комбінації державних і місцевих коштів, фондів, приватних інвестицій та співфінансування від університетів і дослідницьких організацій. Прикладом є Мюнхенський технопарк, який отримує фінансування від міської влади, федеральних органів та приватних партнерів.

У Німеччині програми розвитку технопарків зазвичай координує Федеральне Міністерство освіти і досліджень. Це включає створення спеціальних фондів для фінансування проектів у технопарках, надання допомоги в управлінні

та маркетингу, підтримку співпраці між університетами, науковими організаціями та підприємствами.

У Китаї держава активно фінансує технопарки з метою стимулювання інноваційної діяльності. Наприклад, Шеньженьський технопарк, розташований у Шеньжені, отримує фінансування від держави, банків, інвестиційних фондів та технологічних компаній.

У Китаї програми розвитку технопарків зазвичай організовуються на рівні центрального уряду. Вони включають створення спеціальних зон розвитку, які надають пільги технологічним компаніям та стартапам. Державні інвестиційні фонди також надають фінансову підтримку для створення технопарків та розвитку інноваційних проектів. Крім того, в Китаї діє програма "Тисяча талантів", яка спрямована на привернення висококваліфікованих фахівців з усього світу до роботи в технопарках та інноваційних центрах. Ця програма надає фінансову, наукову та інфраструктурну підтримку для залучення талановитих дослідників та підприємців.

У Франції фінансування технопарків здійснюється за рахунок державних коштів, внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Наприклад, технологічний парк Софія-Антиполіс біля Ніцци отримує фінансування від французького уряду, регіональних органів влади та приватних інвесторів.

У Франції існують різні програми та ініціативи для розвитку технопарків. Наприклад, програма "Технологічні парки" (Technopoles) сприяє створенню технопарків та інноваційних кластерів у різних регіонах країни. Ця програма надає фінансову підтримку, інфраструктурні зручності, послуги консультування та мережу зв'язків для підтримки технологічних стартапів та підприємств. Наприклад, Технопарк Софія-Антиполіс у Франції був створений в рамках цієї програми і зосереджений на підтримці інноваційних компаній у галузях інформаційних технологій, біотехнологій, нанотехнологій та енергетики.

В Україні у період 2000–2001 рр. закон забезпечив перші три такі організації. Першим був «Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона» у Києві, потім «Інститут монокристалів» у Харкові та «Технології напівпровідників і матеріалів, оптоелектроніки та сенсорної техніки» теж у Києві.

На 2023 р. в Україні вже працюють 16 технопарків, 24 інноваційних центрів, 28 інноваційні бізнес інкубаторів, 14 центрів науково-технічної та економічної інформації. В Україні створено та діє 16 наукових парків.

В Україні у реєстрі промислових парків більше 60 об'єктів, 26 з яких ведуться керуючими організаціями. Створення ланки технопроджектів – продуктивний концепт відновлення обласних інфраструктурних об'єктів.

Загалом, досліджуючи історію впровадження високотехнологічних систем у країнах з перехідною економікою та у передових країнах, варто підкреслити, що реалізація технопарку є детальним процесом, а також вартісним і довгостроковим. Але незважаючи на це, продовження цього напрямку є життєво важливим для майбутнього розвитку України, тому що має стратегічне значення для нашої економіки.

Після перемоги у війні, варто запускати українські проекти, що будуть відновлювати економіку та розвивати її на повну потужність. Технопарки в областях України – ефективний та актуальний як ніколи інструмент розвитку нашої економіки, і настане нагода, коли можна буде використати цей великий потенціал.

2.2 Кластери як спеціальні форми інноваційної діяльності

Кластер - це група організацій, таких як компанії, підприємства, інфраструктурні об'єкти, науково-дослідні інститути, університети та інші, які мають територіальну близькість та функціональну залежність у сфері виробництва, реалізації продукції та споживання ресурсів [42].

Головна мета кластерів полягає в тому, щоб збільшити конкурентоспроможність учасників на внутрішньому і міжнародному ринках шляхом співпраці, наукових досліджень, інновацій, освіти, навчання та політики підтримки. Кластери можуть набувати різних форм, починаючи з мережі невеликих і середніх підприємств у обмежених географічних зонах і закінчуючи "мегакластерами" у Данії або Фінляндії, проте завжди вони відіграють важливу роль в економіці.

У сучасній економіці, кластер визначається як індустріальний комплекс, що формується на основі концентрації спеціалізованих постачальників, основних виробників та споживачів на певній території, пов'язаних технологічним ланцюгом, і представляє альтернативу секторному підходу.

Майкл Портер ідентифікує три основні категорії характеристик кластерів [43]:

1. Кластери покращують продуктивність підприємств у конкретній локалізації.
2. Кластери сприяють швидкому впровадженню інновацій, визначаючи їхні напрямки і створюючи фундамент для майбутнього економічного зростання.
3. Кластери стимулюють створення нових підприємств, що сприяє розширенню і зміцненню кластера.

Також, Портер зауважує, що кластери включають широкий спектр підприємницьких структур, які відіграють важливу роль у конкурентній боротьбі,

такі як постачальники спеціалізованої техніки, ресурсів, продуктів та нових інноваційних виробів та послуг.

Так слід зауважити, що М. Портер виділяє кілька функцій, які кластери виконують в економічному розвитку країни [43]:

- є ключовими моторами національної та регіональної економіки, і розвитку регіону залежить від сильних позицій і наявності конкурентоспроможних кластерів.

- можуть знаходити стратегічні цілі для бізнесу на національному/регіональному рівні.

- пов'язані з конкуренцією і факторами для мікроекономіки, які впливають на конкурентні переваги.

- сприяють формуванню нового економічного мислення й об'єднують зусилля для розвитку економіки.

Кластер переосмислює роль приватного сектору, уряду, торгових асоціацій, освітніх та дослідницьких установ у сприянні економічному розвитку. Його метою є розгляд загальних можливостей, а не тільки загальних проблем фірм і компаній будь-якої форми власності. Кластери встановлюють зв'язок між виробництвом, поширенням нових технологій, інноваціями та обміном інформацією. Це вимагає включення університетів, науково-дослідницьких центрів та технополісів до кластерного ланцюгу. Кластери формуються на основі галузей, які мають спільну науково-дослідну та управлінську базу.

Останнім часом все більше уваги приділяється ролі кластерів у прогресі технологій. Термін "інноваційний кластер" походить від проекту "Clusters of Innovation" у США, який спрямовувався на розвиток регіональних кластерів. Цей термін точно відображає той факт, що компанії з різних країн конкурують не лише за продуктивність, але й за здатність до інновацій.

Після закінчення війни розвиток підприємницької активності в різних куточках України буде нерівномірним через воєнні дії (наприклад, Маріуполь,

Харків, Буча, Чернігів, Херсон). Це створює передумови для формування інноваційних кластерів, що є системою підприємств і організацій, що виробляють та споживають готові інноваційні продукти. Кластер охоплює весь ланцюжок інноваційного процесу, від розробки технологічних задумок до виробництва й розповсюдження готових товарів та сервісів, а також встановлює тісні зв'язки між компаніями, постачальниками, клієнтами та інститутами знань, сприяючи інноваціям.

Інноваційно-технологічний кластер сприяє обміну новими знаннями та технологіями, прискорює процес перетворення винаходів на інновації та розвиток конкурентних переваг, а також формує міцні зв'язки між учасниками. У регіонах, що сильно постраждали, існує потенціал для створення кластерів, з урахуванням їх можливостей. Наприклад, в Херсонській області є передумови для формування інноваційного територіального кластера в галузях енергетики та навколишнього середовища, інформаційних технологій та зв'язку, авіації, виробництва та інженерії, транспорту та мобільності.

Міжнародний досвід свідчить про те, що успішне запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності може значно покращити економічне становище країни. Деякі країни використовують інноваційні кластери як ефективний інструмент для створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних підприємств та залучення іноземних інвестицій.

Оскільки успішність кластерів залежить від їх впровадження в економічний розвиток. Головними пунктами допомоги поширення кластерів - це забезпечення фундаментальному та інституційному процвітанню регіону та економіки, яке буде зміцнювати господарську та інформаційну співпрацю між суб'єктами кластера. Тому, суб'єкти кластера консолідують засоби та ресурси фінансових організацій для винаходу нової продукції, реалізація широкої конкурентоспроможності та отримання доступу до нових інновацій та ринків збуту.

Підтримка організаційного поширення кластерів, містить надання державної допомоги учасникам кластера на види діяльності [44]:

- Реалізація вузькогалузевої організації із поширення кластера, яка забезпечує план дій учасників.
- Аналіз кластерної структури, дослідження виробничого ланцюга та виявлення перешкод і можливостей для розвитку кластера.
- Налагодити ефективну систему інформаційної взаємодії між учасниками кластера.
- Створення плану активізації кластера та етапів заходів щодо її реалізації, включаючи створення комплексу кластерних проєктів та заходів, направлених на створення сприятливих умов для поширення кластера.
- Здійснення процедур про стимулювання співпраці між учасниками кластера, таких як організація конференцій, семінарів, особливо-галузових веб-ресурсів.

Фінансування кластерів може здійснюватися різними способами залежно від країни та її стратегії розвитку. Ось кілька прикладів підходів до фінансування кластерів у деяких країнах:

В Німеччині кластери отримують фінансування через федеральні й регіональні програми, такі як програма "Кластерна політика для інноваційного лідерства" (Clusterpolitik für Innovationsführerschaft). Держава виділяє гранти та субсидії для створення та розвитку кластерів, а також підтримує діяльність кластерних ініціатив через сприяння співпраці між підприємствами, університетами та дослідницькими установами.

У США фінансування кластерів здійснюється через різні програми, включаючи федеральну програму "Співпраця кластерів та конкурентоспроможність регіонів" (Cluster and Regional Innovation Program). Державні органи та фонди надають фінансову підтримку на створення та розвиток

кластерних ініціатив, а також фінансують дослідження, розвиток робочих місць та підтримку підприємств.

В Японії фінансування кластерів здійснюється через різні урядові програми та інститути, такі як Японська агенція промоції науки та технологій (Japan Agency for the Promotion of Science and Technology) і Міністерство економіки, торгівлі та промисловості. Ці програми надають фінансування науковим дослідженням, розробці нових технологій та інноваційних проектів, а також сприяють співпраці між підприємствами, університетами та науково-дослідними установами.

Кластери є потужними каталізаторами економічного розвитку та сприяють впровадженню інновацій в Європейському Союзі. Незаперечним фактом є те, що кластери переважно виникають як результат ринкових явищ. Найуспішніші з них формуються спонтанно, завдяки конкурентним перевагам або ринковим силам. Країни-члени Європейського Союзу активно використовують інструменти та механізми підтримки кластерів для сприяння структурним змінам, відновленню промислових секторів та створенню умов для розвитку інших напрямків (політичні дослідження, регіональні інноваційні проекти тощо) кластерної та інших політик.

В загальному плані, зараз, основними чинниками поширення наукової активності є дані ознаки: світова імплементація науково-технологічних систем та їх групування. Значною мірою це пов'язано з розширенням моделі «відкритих інновацій», звісно і прагненням до більш ефективного використання інноваційного потенціалу економіки.

2.3 Індустріальні парки як осередки інноваційного зростання економіки

Відповідно до Закону України «Про індустріальні парки», індустріальний парк визначається як територія з відповідною інфраструктурою, де учасники мають можливість займатися переробною промисловістю, науково-дослідною роботою та інформаційно-телекомунікаційною діяльністю.

Функціонування індустріальних парків спрямоване на такі цілі:[39].

1. Привертання інвестицій і розвиток економіки України.
2. Забезпечення балансу розвитку різних регіонів та покращення якості життя населення країни.
3. Впровадження інноваційних та енергоефективних технологій.
4. Створення нових робочих місць.
5. Забезпечення сталого розвитку та охорони навколишнього природного середовища.

У сучасних умовах соціально-економічної ситуації в Україні, включаючи економічну кризу та військовий конфлікт на сході країни, велику увагу приділяють оновленню та розвитку промисловості. За останні десятиріччя створення індустріальних парків (ІП) стало одним з найефективніших інструментів промислового розвитку на основі інновацій.

На даний момент, у 90 країн світу функціонує більше 20 тис. індустріальних парків. Так, зокрема в США функціонує понад 400 індустріальних парків, в Туреччині – 262, у Німеччині – 200, В'єтнамі – 200, Польщі – понад 60, в Україні зареєстровано 61 індустріальний парк [40].

На сьогоднішній день, більша частина індустріальних парків (приблизно 65%) належать державним, комунальним, муніципальним організаціям, де локальна громада є ініціатором. При тому, кількість приватних парків збільшується і досягає приблизно 40%. Це позитивна метрика, тому що приватні парки мають більшу динаміку поширення та більші можливості. Вони

прогресують самостійно, без значної підтримки від держави, але не відмовляються від неї, якщо така можливість виникає.

Зараз існує мінімальне зовнішнє фінансування з-за кордону для відновлення економіки, зокрема створення індустріальних парків. Це обумовлено триваючою війною і відсутністю системи страхування воєнних ризиків, що викликає недовіру зовнішніх інвесторів. Однак вони детально аналізують ринок, майданчики та потенційні місця, створюють зовнішні фонди для накопичення коштів. Ринковим учасникам потрібно підготувати "домашнє завдання" у вигляді бізнес-планів, інвестиційних проєктів тощо. Після завершення війни очікується притік інвесторів різних масштабів, яких необхідно належним чином зустріти й допомогти спрямувати кошти в потрібному напрямку.

Вітчизняні індустріальні парки поділяються на три типи згідно з загальноприйнятою класифікацією:

1. Моноспеціалізовані, розміром від 50 до 100 га, спеціалізуються в електронній, харчовій, фармацевтичній галузях та надають виробничі сервіси та інші.

2. Фокусовані, розміром від 100 до 200 га, спеціалізуються в машинобудуванні, виробництві будматеріалів, легкій промисловості, металургії тощо.

3. Багатопрофільні, розміром понад 200 га, спеціалізуються в хімічній, металургійній промисловості, важкій промисловості та інших галузях.

В існуючих індустріальних парках популярними галузями промислової діяльності є обробка деревини, виробництво будівельних матеріалів, машинобудування і хімічна промисловість. Зазвичай в українських індустріальних парках спрямовуються на приваблення підприємств, які належать до 3-4 видів економічної діяльності, зокрема найбільш розвинених у регіоні.

Соціально-економічне значення індустріальних парків в Україні включає:
[38.]

- Розвиток науково-технологічного виробництва і поширення нових технологій.

- Економічне зростання менш розвинених регіонів, включаючи старопромислові райони.

- Створення нових урбанізованих територій і науково-технічних агломерацій.

- Інтернаціоналізація економіки.

- Збільшення зайнятості населення.

- Розвиток соціальної інфраструктури і покращення якості життя.

- Економічна ефективність фірм-клієнтів технопаркових структур та інші переваги.

На нашу думку, декілька ключових передумов є запорукою розвитку індустріальних парків в Україні:

- Загальне покращення підприємницького клімату.

- Вдосконалення механізму техніко-економічного обґрунтування проектів.

- Збільшення обміну інформацією між потенційними підприємцями та інвесторами.

- Забезпечення інвесторів гарантіями, що стимулюватимуть їх до інвестування.

Для створення таких умов необхідно впровадження ефективної національної інноваційної системи, яка на даний момент відсутня в Україні. Це підтверджується низьким відсотком високотехнологічних товарів у структурі експорту України, який протягом останніх 10 років стабільно не перевищує 4%.

Для забезпечення ефективності функціонування індустріальних парків рекомендується:

1. Розташовувати парки на території існуючих промислових підприємств, які є лідерами у своїй галузі (включаючи дослідницькі підрозділи). Це дозволить використовувати наявні виробничі потужності та інфраструктуру, а також

забезпечить зручний доступ до міжнародних фінансових та торговельних потоків завдяки розташуванню поблизу великих міст та транспортних магістралей, таких як залізниці, автомагістралі, річкові та морські шляхи, аеропорти.

2. Створити спеціальний підрозділ в структурі базової індустріальної установи, який буде відповідати за керування створенням, розвитком і функціонуванням індустріального парку, а також визначати його обов'язки.

3. Створити нові інноваційні підприємства на основі розробок, здійснених фахівцями дослідницького підрозділу базової індустріальної установи, та розмістити їх на території індустріального парку.

4. Розвивати комплексну інфраструктуру парку, яка дозволить резидентам парку здобувати високу додану вартість шляхом ефективного управління витратами. Це включає розвиток сучасних транспортних мереж, енергетичної і комунікаційної інфраструктури, створення сучасних виробничих приміщень та дослідницьких лабораторій, а також впровадження ефективних систем управління та логістики.

5. Впровадження концепції екологічного індустріального парку, який сприяє обміну відходами виробництва та енергоресурсами.

6. Розширення інфраструктури парку шляхом додавання дослідницьких лабораторій і перетворення його в індустріально-технологічний парк.

7. Формування команди компетентних менеджерів-консультантів, які будуть керувати та контролювати діяльність індустріального парку.

Згідно з Законом, існують сприятливі податкові умови для підтримки вітчизняних індустріальних парків, з метою підвищення їх конкурентоспроможності та залучення необхідних інвестицій в Україну, особливо в період воєнного стану на території країни, для переміщення промислових підприємств зі східних регіонів [39].

У Законі передбачено такі заходи для сприяння облаштуванню та функціонуванню індустріальних парків:

- Надання безповоротних коштів, включаючи будівництво суміжної інфраструктури.

- Компенсація (повна або часткова) відсоткової ставки за кредитами.

- Можливість встановлення податкових та митних стимулів.

- Компенсація витрат на підключення до інженерно-транспортних мереж.

Зокрема, імпортоване на митну територію устаткування, обладнання та комплектуючі, які не виробляються в Україні та не є підакцизними товарами, звільняються від митних платежів для ініціаторів створення індустріальних парків та учасників парків, які використовують їх для господарської діяльності в рамках парків.

Індустріальні парки в усьому світі мають високоякісну інфраструктуру, зокрема дороги, енергопостачання, водопостачання, комунікації та інші елементи. Це допомагає привернути інвесторів та забезпечити ефективну діяльність підприємств.

Уряди країн світу допомагають індустріальним паркам шляхом надання пільг у податках, спрощення бюрократичних процедур, пов'язаних з імпортом та експортом товарів, а також фінансової підтримки для створення та розширення парків.

В Україні ж на сьогодні внесено до реєстру вже 61 індустріальний парк. Щоправда, кількість тих, що повноцінно функціонують, менше половини.

Приклади індустріальних парків в Україні:

iPARK - це проект індустріального парку в зоні найбільшого приватного порту в Україні. Наш індустріальний парк заснований на філософії інтеграції виробництва, логістики та різних допоміжних функцій на території найбільшого в Україні контейнерного терміналу. Розвинена інфраструктура, підтримка підприємствам в отриманні необхідних дозволів, а також єдина митна зона

Метою створення ІП «Павлоград» є формування ефективного механізму надання преференцій інвесторам у вигляді підготовлених промислових територій

для розміщення об'єктів інноваційної сфери, промисловості, будівництва, логістики та супутнього сервісу, підвищення якості життя населення через поліпшення інвестиційного та інноваційного клімату, забезпечення зайнятості працездатного населення.

Індустріальний парк "Соломоново" – перший в Україні масштабний проект із створення високотехнологічного майданчика автопромислового виробництва - аналог кращих світових взірців. Переваги роботи на Закарпатті оцінили такі відомі корпорації, як Škoda, Jabil, Flex, Yazaki Corporation, Forschner, Groclin Group та інші.

Індустріальний парк "Біла Церква" пропонує комплексне рішення для організації виробництва, що включає: землі промислового призначення для продажу або оренди; розвинену інфраструктуру з комплексними інженерними мережами; гарне розташування з достатньо кваліфікованою та недорогою робочою силою; досвід провідного українського девелопера, консультаційні послуги та можливість спільних інвестицій.

На основі отриманих результатів дослідження можна зробити висновок, що успішне запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності на основі міжнародного досвіду сприятиме підвищенню конкурентоспроможності країни, створенню додаткових робочих місць та забезпеченню сталого розвитку національної економіки.

Проаналізувавши, можна зробити висновок, що впровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності є перспективним шляхом для досягнення стабільного та сталого економічного розвитку країни. Врахування міжнародного досвіду є важливим кроком для удосконалення національної інноваційної політики та впровадження ефективних механізмів підтримки інноваційних проектів.

РОЗДІЛ III. ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

3.1 Світовий досвід законодавчого забезпечення інноваційного розвитку економіки

Інноваційна діяльність є важливим фактором для забезпечення процвітання країни та її сталого економічного розвитку у всьому розвиненому світі, включаючи Європу, США та Японію. Кожна країна самостійно визначає пропорцію між прямою та опосередкованою підтримкою інновацій, зазвичай надаючи перевагу одному з цих підходів.

Німеччина є однією з провідних країн в інноваційній сфері в Європі та світі. Географічне розташування країни є привабливим та конкурентоспроможним, а її система інновацій діє дуже ефективно. Науково-дослідна та інноваційна політика Федерального уряду спрямована на користь суспільства, економіки та громадян. Головною метою цієї політики є розв'язання глобальних проблем, зміцнення конкурентоспроможності та створення стабільних робочих місць. Водночас політика спрямована на досягнення сталого економічного розвитку шляхом зменшення споживання ресурсів.

Федеральний уряд Німеччини використовує два основні підходи для створення сприятливих умов для інвестицій у науково-дослідну та конструкторську діяльність. Перший підхід - загальне зниження податкового навантаження, а другий - введення спеціальних податкових пільг у сфері інновацій.

До пільг, які зосереджені на підтримку та розвиток інноваційної діяльності, можна відзначити:

- Надання "податкових канікул" підприємствам, які отримують прибуток від інноваційних проектів, на певний період часу.

- Створення спеціальних фондів інноваційного призначення, які звільняються від оподаткування, за рахунок отриманого прибутку.

- Зниження податку на прибуток для інвестицій в інноваційне обладнання, пропорційно до його вартості.

Одним із основних напрямків державної політики США є сприяння інноваційній діяльності для реалізації науково-технічної бази, необхідної для загального розвитку країни. З метою забезпечення вигідних умов для інноваційно-технологічних малих та середніх підприємств, уряд США у 1982 р. прийняв державний закон "Про розвиток інноваційної діяльності в малому бізнесі".

Основними цілями цього закону є:

1. Підтримка дослідницьких інновацій.
2. Використання потенціалу малих та середніх бізнесів для виконання дослідницьких та розробницьких робіт за державним запитом.
3. Залучення талановитих осіб до впровадження технологічних інновацій.
4. Допомога приватному сектору у прибутковості інноваційних досягнень, здійснених внаслідок федеральних замовлень.

Деякі заходи, спрямовані на підтримку інноваційної діяльності, включають:

У 1999 році сталася значна зміна в розвитку інноваційної діяльності у секторі МСП після прийняття нового "Закону про мале і середнє підприємництво". В цьому законі "інноваційний бізнес" означає суттєве поліпшення діяльності МСП шляхом розробки нових продуктів, їх виробництва, надання нових послуг, використання нових методів виробництва та продажу, а також впровадження нових методів управління підприємством та інших інноваційних рішень у бізнесі.

В даний час існують спеціальні програми фінансування пріоритетних інноваційних проектів, такі як урядова Програма грантів наукових досліджень, де відповідальність за управління переважно покладена на Японське суспільство з метою сприяння розвитку науки, Програма створення стратегічних інновацій (SIP) та Програма підтримки проривних досліджень і розробок (ImPACT). Розподіл

фінансування в рамках цих програм здійснюється на конкурсній основі, і, на думку уряду, це допоможе підвищити загальну ефективність використання ресурсів, що виділені на інноваційні розробки.

У сучасній моделі інноваційного розвитку Китаю, держава відіграє ведучу роль у створенні сприятливого середовища для інноваційної діяльності, науково-орієнтованого експорту та технологічного трансферу. Це відображається у системі фінансової підтримки інновацій.

До особливостей цієї моделі можна зазначити про стрімкий розвиток взаємозв'язку "держава-бізнес" у фінансовій підтримці дослідницьких комплексів, колективному розвитку інноваційного фінансування та створенні виробничо-інноваційних об'єднань. Один з особливостей цього партнерства в інноваційній галузі Китаю - це системне застосування процесу закупівель державою згідно з національними програмами підвищення інноваційної активності.

Однак для всіх країн принциповими є два основних постулати [35]:

- Податкові пільги мають бути недискримінаційними, мати зрозумілі критерії та процес отримання, не надавати штучних конкурентних посилень окремим підприємствам і бути інструментом загального поширення, що стимулює усі організації та бізнеси вкладати кошти та ресурси у власний інноваційний потенціал.

- Надання цільової підтримки окремим підприємствам, проєкти яких, можуть мати особливе значення для економіки чи гарантії безпеки країни, має здійснюватись за допомогою неподаткових засобів, таких як державні замовлення, кредити, гранти, прямі інвестиції та фінансові гарантії, на основі реалізації програмно-цільового методу.

Враховуючи зазначене до цього, пропонуємо наступні етапи державної політики щодо розвитку інноваційної системи в Україні, які можуть бути представлені наступним чином:

Етапи державної політики щодо розвитку інноваційної системи в Україні можуть бути представлені наступним чином: [41]

1. Створення правової бази: Перший етап полягає у розробці та прийнятті відповідних законів, положень та регуляторних актів, які сприяють створенню та розвитку інноваційної системи в країні. Це включає законодавче регулювання інтелектуальної власності, патентного законодавства, фіскальних стимулів для інноваційних підприємств та інше.

2. Фінансування інновацій: Другий етап передбачає створення системи фінансування інноваційних проектів та підприємств. Це може включати створення державних фондів та програм фінансування, залучення приватного капіталу, розвиток венчурного капіталу, грантові програми та інші інструменти фінансування інновацій.

3. Науково-технічний розвиток: Третій етап полягає у розвитку науково-технічного потенціалу країни. Це включає підтримку наукових досліджень та розробок, створення інноваційних лабораторій та центрів, підвищення якості освіти та наукової підготовки, сприяння науково-технічній співпраці між університетами, дослідницькими інститутами та промисловими підприємствами.

4. Трансфер технологій та комерціалізація: потрібно створити механізми трансферу технологій та комерціалізації інноваційних продуктів. Цей процес включає передачу знань, технологій, ноу-хау та інтелектуальної власності від наукових установ, університетів або дослідницьких організацій до промислових підприємств або інноваційних стартапів. Трансфер може здійснюватись через комерційні угоди, ліцензування, спільні підприємства або створення спін-офф компаній.

5. Навчання та розвиток кадрів: Один з важливих етапів державної політики щодо розвитку інноваційної системи полягає у забезпеченні належного навчання та розвитку кадрів. Це включає створення спеціалізованих навчальних програм, лабораторій та центрів, де студенти, науковці та підприємці можуть отримати

практичні навички та знання з інноваційної діяльності. Держава також може сприяти міжнародній співпраці та обміну досвідом для підвищення кваліфікації українських фахівців.

6. Сприяння комерціалізації інновацій: Державна політика повинна сприяти комерціалізації інноваційних продуктів та технологій. Це може включати створення спеціальних інкубаторів, акселераторів та технопарків, де інноваційні стартапи отримують необхідну підтримку та екосистему для розвитку та масштабування своїх проєктів. Також важливо стимулювати взаємодію між науковими установами, університетами та промисловим сектором для передачі технологій та сприяння комерціалізації наукових розробок.

7. Моніторинг та оцінка результатів: Останнім етапом державної політики є впровадження системи моніторингу та оцінки результатів розвитку інноваційної системи. Це дозволяє оцінювати ефективність вжитих заходів, виявляти проблеми та вносити корективи до політики в майбутньому.

Тому, одним із важливих завдань для успішної реалізації державної інноваційної політики є підтримка розвитку малого та середнього бізнесу, оскільки саме ці підприємства в більшості розвинених країн є джерелами інноваційних ідей. Вони мають коротший шлях від ідеї до реалізації, що робить їх особливо ефективними.

Китайська Народна Республіка (КНР) має значний досвід у законодавчому забезпеченні інноваційного розвитку економіки. Ось деякі основні аспекти цього досвіду: У КНР введена серія законів та правових актів, що регулюють захист інтелектуальної власності. Зокрема, "Закон про авторське право" і "Закон про патенти" встановлюють механізми для захисту інтелектуальної власності та стимулювання інноваційного розвитку.

КНР активно розвиває спеціальні економічні зони та інноваційні парки для прискорення технологічного розвитку і залучення іноземних інвестицій. Приклади

таких зон включають Пекінську технологічну зону "Цзіньхай", Шанхайську зону високих технологій та інші.

Уряд Китаю активно фінансує дослідження та розвиток (ДР), зокрема, через різні національні програми і фонди. Такі ініціативи, як "Національна стратегія з інноваційного розвитку" та "Програма 2030 року з наукових і технологічних інновацій", спрямовані на підтримку ключових галузей та прискорення технологічних перетворень.

Уряд Туреччини прийняв кілька законів та регуляторних актів, що стимулюють інноваційну діяльність та дослідження. Наприклад, "Закон про промислові дизайни" та "Закон про здійснення технологічних досліджень та розробок" сприяють захисту інтелектуальної власності та стимулюють науково-дослідницьку діяльність.

Туреччина активно розвиває технологічні парки, інкубатори та інноваційні центри, щоб залучити стартапи, підприємства та дослідницькі установи. Наприклад, "Технологічний парк КОСГЕБ" у Стамбулі є одним з найбільших технологічних парків у регіоні, який надає інфраструктуру, підтримку та доступ до ринків для інноваційних підприємств.

Уряд Туреччини запровадив різні програми та фінансові інструменти для підтримки інноваційного розвитку. Наприклад, "Фонд наукових досліджень Туреччини" надає фінансування науковим дослідженням та інноваційним проектам, а "Технологічний Фонд Туреччини" забезпечує капіталовкладення в перспективні технологічні стартапи.

3.2 Вітчизняний досвід інституційно-правових засад розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності в повоєнний період

У післявоєнний період держава реалізовує комплексну політику щодо інновацій, яка спрямована на стратегічні пріоритети відновлення та розвитку економіки у різних галузях та регіонах країни. Ця політика забезпечує баланс між інтелектуальною основою та виробничими ресурсами регіонів, використовуючи знання та інновації.

Відповідно до Закону України "Про інноваційну діяльність", регулювання державою інноваційної діяльності включає такі заходи: [30]

- формулювання та головних напрямів інноваційної діяльності на рівні (держава-регіон-галузь-місце);
- генерація та реалізація інноваційних програм на рівні (держава-регіон-галузь-місце);
- підготовка нормативно-правової системи та загально-економічних алгоритмів для допомоги і розвитку інноваційної діяльності;
- захист прав та інтересів учасників інноваційної активності та розвитку;
- фінансова підтримка здійснення інноваційних проектів;
- підтримка комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, які здійснюють фінансування для інноваційних проектів;
- реалізація спеціальної фіскальної системи для учасників інноваційної активності та розвитку;
- підтримка функціонування та поширення сучасної інноваційної інфраструктури

Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в Україні здійснюється через низку законодавчих та нормативних актів, таких як Закони України "Про інноваційну діяльність", "Про інвестиційну діяльність" та "Про наукову і науково-технічну діяльність", а також Господарський та Податковий кодекси України [30].

Закон України "Про інноваційну діяльність" встановлює правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в країні, сприяє стимулюванню інноваційних процесів та підтримці розвитку економіки України шляхом розвитку інновацій.

Відповідно до цього закону, державна підтримка надається суб'єктам господарювання всіх форм власності, які реалізують інноваційні проекти в Україні.

Щодо законодавства України, стаття 327 Господарського кодексу України зазначає, що інноваційна діяльність включає інвестування наукових досліджень і розробок [31]. При цьому визначення інвестицій згідно з Законом України "Про інвестиційну діяльність" охоплює різні види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності [30]. Ця норма надає підстави для включення до інноваційної діяльності також етапів фундаментальних та прикладних досліджень, а також науково-технічної діяльності.

Термінологія поняття інноваційної діяльності, як це зазначено в Законі "Про інноваційну діяльність" в Україні, має обмежений характер, тому що воно не враховує фази базових і практичних досліджень. Відповідно до закону, інноваційною діяльністю є лише діяльність, яка направлена на застосування й прибутковість результатів інноваційних пошуків та винаходів, які будуть мати вигляд запуску на ринок нових і конкурентоспроможних товарів і послуг.

Світовий індекс інноваційності (GII), який оцінює інноваційні можливості світової економіки, базується приблизно на 80 індикаторах, які показують вхідні та вихідні пункти інновацій. Метою GII є охоплення різноманітних пунктів інноваційної діяльності. На 2022 рік маємо такий список інноваційних економік: [36]

- з високими доходами – Швейцарія, США, Велика Британія, Німеччина;
- із доходом вище середнього – Туреччина, Китай, Малайзія, Ізраїль;

- із доходом нижче середнього – Індія, В'єтнам, Україна, Словаччина;
- малозабезпечені – Таджикистан, Малаві, Бурунді, Гватемала;

Україна посідає 57-ме місце серед 132 економік, 49-е місце по показнику «людський капітал та дослідження», 36-те місце за показником «знання і технологічні винаходи», але поки що, 97-ме місце за рівнем розвитку «інституцій», що має покращитись при розвитку інноваційної діяльності.

В цілому, розвиток інституційно-правових засад розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності в Україні в повоєнний період відображає поступове розуміння важливості інноваційного розвитку для економічного зростання країни. Протягом останніх років були зроблені певні кроки у напрямку створення сприятливої інноваційної екосистеми та підтримки інноваційних проєктів.

Проте, слід зазначити, що існують деякі виклики та недоліки, які потребують уваги та вдосконалення. Деякі з них включають недостатню фінансову підтримку інноваційних проєктів, складні процедури комерціалізації наукових розробок, брак взаємодії між науковими установами, бізнесом та урядом, а також недостатню патентну активність та охорону інтелектуальної власності.

Для подальшого розвитку інноваційної системи в Україні важливо продовжувати підтримку інноваційного підприємництва, сприяти технологічному трансферу, створювати сприятливі умови для комерціалізації наукових розробок, спрощувати процедури фінансування та залучення інвестицій, а також зміцнювати міжнародне співробітництво у галузі інновацій.

Потенціал України для інноваційного розвитку є значним, але для досягнення успіху необхідна системна робота та узгоджені зусилля уряду, бізнесу, науково-дослідних установ та громадськості. Реалізація ефективної державної політики щодо розвитку інноваційної системи і вирішення вищезазначених викликів буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності української

економіки, створенню нових робочих місць, розвитку наукових досягнень і поліпшенню якості життя громадян.

Враховуючи світові тенденції швидкого технологічного розвитку, Україна повинна активно працювати над створенням сприятливої інноваційної екосистеми, де держава виступає в ролі катализатора і підтримувача інноваційних ідей та проєктів. Важливо забезпечити відкритий доступ до знань, сприяти співпраці між науковими установами, бізнесом та громадськістю, а також створити ефективні механізми фінансування та комерціалізації інноваційних розробок.

Пропозиції щодо запровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності:

Існує кілька способів покращити законодавче забезпечення розвитку технопарків, індустріальних парків та кластерів в Україні. Ось кілька можливих шляхів:

- Спрощення процедур та зменшення бюрократичних перешкод: Законодавство повинно бути зрозумілим, доступним та необтяженим непотрібними перешкодами. Процедури реєстрації, надання дозволів та інші адміністративні процеси повинні бути прозорими, швидкими та ефективними.

- Фінансова підтримка: Уряд може розглянути можливості надання фінансової підтримки для створення та розвитку технопарків, індустріальних парків та кластерів. Це може включати пільги щодо оподаткування, гранти на науково-дослідні проєкти, фінансування інфраструктури та інші форми фінансової підтримки.

- Посилення співпраці між урядом, бізнесом та академічною громадськістю: Важливо створити механізми для ефективної співпраці між державою, підприємствами та університетами. Це може включати створення спеціалізованих комітетів або агентств, що займаються розвитком технопарків та кластерів, спільні програми досліджень та розробок, обмін знаннями та інноваційними ідеями.

- Професійна підготовка та навчання: Необхідно розвивати професійні програми та навчальні курси, спрямовані на підготовку кадрів з високим рівнем компетентності у сфері технопарків, індустріальних парків та кластерів. Це може включати спеціалізовані програми вищої освіти, майстер-класи, тренінги та стажування в установах, які співпрацюють з технопарками та кластерами.

- Міжнародна співпраця та обмін досвідом: Україна може активно співпрацювати з іншими країнами, які мають розвинуті технопарки, індустріальні парки та кластери, з метою обміну досвідом та впровадження найкращих практик. Це допоможе привернути іноземні інвестиції та партнерство зі світовими лідерами в сфері інновацій.

- Посилення інтелектуальної власності: Законодавство повинно забезпечувати ефективний захист прав інтелектуальної власності для технопарків, індустріальних парків та кластерів. Це включає зміцнення правових механізмів щодо патентної охорони винаходів, дизайнів та товарних знаків, а також посилення захисту авторських прав. Такі заходи сприятимуть стимулюванню інноваційної діяльності, заохоченню інвестицій та залученню технологічних компаній до розвитку технопарків та кластерів в Україні.

- Підтримка стартапів та інноваційних проектів: Необхідно створити сприятливе середовище для стартапів та інноваційних проектів у технопарках, індустріальних парках та кластерах. Це може включати надання фінансової підтримки для стартапів через створення інноваційних фондів або спеціалізованих програм грантів. Додатково, створення інкубаторів та акселераторів, які надають стартапам доступ до наукових, технічних та бізнесових ресурсів, може сприяти їх успішному розвитку. Також важливо сприяти партнерству між стартапами, інвесторами та бізнес-експертами для обміну знаннями та досвідом, а також забезпечити спрощення процедур утворення та реєстрації стартапів.

Отже, спрямованість на створення сприятливих умов для інноваційної діяльності, підтримка наукових досліджень та трансферу технологій, розвиток

інноваційного підприємництва та міжнародного співробітництва - це ключові складові етапів державної політики щодо розвитку інноваційної системи в Україні. Лише через ці кроки Україна зможе досягти стійкого економічного розвитку, збільшення економічної конкурентоспроможності та покращення якості життя своїх громадян.

Зважаючи на вищезазначене, можна стверджувати, що інноваційний прогрес в Україні після війни сприяє зростанню нових і творчих ідей, які є ключовими для забезпечення економічного зростання країни, відновлення інфраструктури та досягнення конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

ВИСНОВКИ

Досвід країн показує, що перед відновленням економіки необхідне політичне рішення, яке ґрунтується на геополітичній доцільності та національному патріотизмі щодо вибору моделі розвитку. Україні для успішної економічної реконструкції необхідно вжити наступні послідовні кроки:

- Розробити та впровадити сучасну концепцію економічної реконструкції, засновану на інноваційному розвитку, з урахуванням реальної геополітичної ситуації.

- Реалізувати стратегію відновлення та розвитку Донбасу, а також повернення Криму, яку розробили вітчизняні науковці та уряд.

- Визначити ключові (пріоритетні) галузі розвитку, що забезпечать високу конкурентоспроможність товарів та послуг на міжнародних ринках, та надати державну підтримку цим галузям.

- Прийняти відповідні закони щодо повної зайнятості, гідної оплати праці, підвищення продуктивності праці та забезпечення цінової стабільності.

- Розробити механізми використання запозичених коштів та їх контролю.

- Прийняти відповідні закони для уникнення надмірної концентрації виробництва і капіталу, утворення монополій.

- Запобігати корупції та впроваджувати економічні механізми для її боротьби.

- Розробити ефективну соціальну політику, політику зростання доходів та споживання населення.

- Створити спеціальні економічні зони та наукові парки, які сприятимуть економічному зростанню.

Ці заходи є важливими для успішного відновлення економіки України та підвищення її конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Основним завданням державної політики у післявоєнний період щодо розвитку інноваційної діяльності є створення економічних умов для введення на ринок конкурентоспроможної інноваційної продукції з метою реалізації стратегічних державних пріоритетів, з урахуванням особливостей розвитку регіонів і перспектив світового рівня.

У післявоєнний період Україна має ставити перед собою наступні довгострокові соціально-економічні цілі інноваційного розвитку:

- Покращання якості життя населення і формування соціально-наукової спільноти.
- Забезпечення економічного зростання і формування інформаційно-інноваційної економіки.
- Розвиток інтелектуального середовища, фундаментальної науки, освіти і культури.
- Створення сприятливої законодавчо-правової системи та інноваційного клімату.
- Підтримка масового інноваційного ентузіазму при запуску та розвитку стартапів.
- Формування нової системи партнерства "держава-бізнес" на основі взаємовигідних умов.
- Забезпечення оборони та безпеки інноваційного розвитку країни.

Різноманітність регіональних інноваційних програм у розвинених економічно країнах свідчить про успішне вирішення проблем інноваційної діяльності самими суб'єктами господарювання.

Державна підтримка проявляється у створенні програм, організації та координації між їх учасниками, а також залученні державних та інших ресурсів для їх втілення. Комбінація загальнодержавної та регіональної інноваційної політики сприяє покращенню інноваційної діяльності, стимулює створення та впровадження нових товарів і послуг.

Дослідження досвіду країн, які пройшли воєнні конфлікти, наприклад, Японія, США, Німеччина та інші, показують, що після війни вони розвивали спеціальні інституції для координації та керування, що допомагали успішно втілювати інноваційну політику. Ці інституції сприяли виявленню технологічних можливостей і сприяли їх реалізації. Враховуючи це, в Україні рекомендується переорієнтувати діяльність Національного фонду досліджень України для успішної реалізації інноваційної політики.

Фонд є особливим засобом політики країни, який фінансує заходи, спрямовані на багатостороннє поширення науки України, що є ключовим фактором зростання економіки України. Робота фонду буде направлена на забезпечення адекватних умов для максимального використання інтелектуального потенціалу населення в галузі наукової та технологічної активності на основі принципів конкурентоспроможності та наукового лідерства.

Основні цілі Фонду включають:

- Спонування до проведення фундаментальних і практичних інноваційних досліджень, розвитку національного наукового простору та його інтеграції у глобальний науковий простір.
- Відновлення наукової інфраструктури в Україні та імплементація у світову дослідницьку інфраструктуру.
- Підтримка науково-технічної взаємодії між науковими установами; навчальними закладами; сферами економіки; сприяння та розвиток тематик наукових установ за допомогою проведення конкурсів;
- Поширення наукової та науково-технічної діяльності. При цьому важливо покращити результативність у таких напрямках, як пошук, впровадження та реалізація результат самих розробок, доступність капіталу та державної підтримки, а також захист інтелектуальної та приватної власності.

З завданням інноваційної активності, фонд буде працювати над поліпшенням процесів пошуку, впровадження та забезпечення результатів

розробок та дослідження над ними. Відповідно, фонд забезпечить доступність капіталу та державної допомоги для інноваційних проєктів.

Використовуючи фонд у рамках стратегічних прогнозів економічного покращення регіонів, необхідно відродити інноваційно-прогнозне обґрунтування інноваційного прогресу та його соціально-економічних результатів на коротко- і середньостроковий періоди. У цьому контексті потрібно обґрунтувати створення та розвиток інноваційних платформ для впровадження інновацій, що сприятимуть зміцненню економічного та технологічного потенціалу. України і її світовому статусу.

Необхідно одночасно розробляти інвестиційну схему для інноваційного розвитку та розміщення продуктивних сил у різних регіонах та секторах економіки на середньо- та довгостроковий періоди, щоб забезпечити збалансований розвиток науки, інновацій, праці та залучення ресурсів, включаючи внутрішні та зовнішні інвестиції.

Фонд або інноваційні інститути, що знаходяться у всій Україні, можуть використовувати ринкові механізми, координацію та методи управління, організувати науку та інноваційні платформи для підтримки конкурентоспроможності та комерціалізації інновацій. Наприклад, Інститути Національної академії наук України можуть виконувати цю функцію.

Ураховуючи глобальну повоєнну кризу, необхідно переглянути прогнозні показники та додати нові індикатори зростання, які відображають збалансованість інноваційної модернізації виробничих факторів та потреб у ресурсах.

У повоєнний період необхідно перейти до інноваційного типу структурного відтворення в реальному секторі економіки шляхом інтеграції наукового та інноваційного потенціалу та відновлення промисловості країни. Таким чином, необхідно розробити інноваційні стратегії для структурної трансформації промисловості та реалізації довгострокової структурної політики на основі пріоритетного розвитку наукомістких виробництв.

Основною метою є пріоритетний розвиток вітчизняної наукомісткої промисловості з метою випуску конкурентоздатної продукції на світовий ринок. Фонд планує стимулювати як фундаментальні, так і прикладні дослідження і розробки, а також створити ринок інновацій та венчурного капіталу шляхом співпраці з університетами та інноваторами.

Під час розробки та впровадження інноваційної політики в післявоєнний період важливо залучити практично всі міністерства країни для створення загальної стратегічної концепції інноваційного розвитку та формування цільових програм національної безпеки та розвитку.

Державна політика сприяє створенню сприятливого інноваційного середовища в Україні за допомогою наступних заходів:

- Розробка та впровадження стратегій та програм інноваційного розвитку, які визначають пріоритетні напрямки інноваційної діяльності, стимулюють дослідження та розвиток нових технологій і продуктів.

- Фінансова підтримка інноваційних проектів через виділення державних коштів, створення спеціальних фондів та програм фінансування, що сприяють розвитку стартапів та підприємництва.

- Зниження податкового тягаря на інноваційні підприємства шляхом введення податкових пільг та зниження ставок податків для компаній, які займаються науково-дослідною та інноваційною діяльністю.

- Створення спеціальних інноваційних інфраструктур, таких як інкубатори, технопарки та науково-технологічні парки, які надають необхідні ресурси, підтримку та співпрацю для розвитку інноваційних проектів.

- Забезпечення доступу до венчурного капіталу та інвестицій для інноваційних підприємств шляхом створення фондів ризикового капіталу, організації інвестиційних форумів та мережі інвестиційних ангелів.

- Удосконалення системи охорони інтелектуальної власності та забезпечення її ефективного захисту, що стимулює інноваційну діяльність та заохочує винагороду за новаторство.

- Розвиток співпраці між державними і приватними секторами, академічними установами та бізнесом шляхом створення партнерських програм, спільних проектів та підтримки технологічного трансферу. Це сприяє обміну знаннями, експертизою та ресурсами між різними суб'єктами, сприяючи ефективному впровадженню інноваційних рішень.

- Забезпечення доступу до кваліфікованої робочої сили шляхом розвитку системи професійної підготовки та перепідготовки, спрямованої на інноваційні галузі. Це включає підтримку навчальних програм, стажування та обмін досвідом з компаніями та університетами.

Отже, успішне впровадження спеціальних форм організації інноваційної діяльності в економічному розвитку країни вимагає комплексного підходу та врахування особливостей внутрішньої економічної ситуації та зовнішнього середовища. Ключовими факторами успіху є належне правове регулювання, ефективне фінансування, розвиток науково-технологічної інфраструктури та сприятливі умови для співпраці між державою, бізнесом та науково-дослідними установами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Zakharchenko V. I. Restoration of Ukraine From the Consequences of the War by Means of Neo-Economy: Sectoral and Spatial Approaches. УКРАЇНСЬКИЙ ГЕОГРАФІЧНИЙ ЖУРНАЛ. 2022. Vol. 4, no. 120. P. 5–7. URL: https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGZ_2022_04_1_4.pdf.
2. ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ. \. URL: <https://recovery.gov.ua/>.
3. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Розвиток військово-промислового комплексу» / Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Кабінет Міністрів України: офіц. сайт. Київ, 2022, липень. 45 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/development-of-the-militaryindustrial%20complex.pdf>
4. Kosovych B. Innovative development of Ukraine in the conditions of war and post-war period. Economics & Education. 2022. Vol. 07, no. 04. P. 1–3. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/econedu/article/view/1997/2006>.
5. Saveliev, E., & Kurylyak, V. (2015). Priorities in reforming the Ukrainian economy. Ukraine economy, vol. 5
6. Vlasyuk, O., & Kononenko, S. (2017). Kremlin aggression against Ukraine: reflections in the context of war. Kyiv: NISD, 304 p. (in Ukrainian)
7. Стратегія Верховної Ради України про розвиток інноваційної активності до 2030 року: Strategy of development of the sphere of innovative activity for the period till 2030. E-source: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019>
8. Horbulin, V. (2020). Space strategy and development prospects. Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine, vol. 2. E-source: <http://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents.pdf>
9. Омеляненко В. А. ІННОВАЦІЙНІ ОСНОВИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КРАЇН ПІСЛЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ. 2022. С. 60–64. URL: https://iidskt.org.ua/wp-content/uploads/Monografiya_Vidnovlennya_2022.pdf.

10. Яцкевич І. В. ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД. ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. 2022. № 39. С. 2–5. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392>.
11. Іванов С. Економічне відновлення і розвиток країн після збройних конфліктів та воєн: невтрачені можливості для України. Економіка України. 2019. Т. 1, № 686. URL: <https://er.dduvs.in.ua/xmlui/handle/123456789/6678>.
12. Державний борг України. МінФін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2022/>.
13. Зелене повоєнне відновлення України: візія та моделі. DiXi Group. URL: <https://dixigroup.org/analytic/zelene-povoenne-vidnovlennya-ukraini-viziya-ta-modeli/>.
14. Ханін С. СТАН ТА ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ІЗ УРАХУВАННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНИХ ДЕТЕРМІНАНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ. 2022. Т. 4, № 32. С. 5–7. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/277092/271851>.
15. Єгор Григоренко, Моніка Шніцер. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Forbes. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501>.
16. ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki>.
17. ГУЖВА І. Як убезпечити інвестиції під час війни. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/23/697382/>.
18. Коробкова О. Інвестиції і що потрібно для їх залучення?. LB.ua. URL: https://lb.ua/blog/olena_korobkova/546758_investitsii_i_shcho_potribno_ih.html.
19. Дмитренко М. РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ПІДТРИМЦІ ТА СТИМУЛЮВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. Українська академія банківської справи. С. 2–3.

URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/56580/5/Dmytrenko_stimulation1.pdf;jsessionid=8246F492DA1F2217A2DFC367B7E5165D.

20. Генасамблея ООН закликала Росію виплатити репарації Україні. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-henasamblea-oon-reparatsii-rosia/32130612.html>.

21. Шестопалова А. РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/24052/1/S.62.pdf>.

22. Точиліна Ю. РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. № 26. С. 2–4. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27347>.

23. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>.

24. ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: ОСВІТА ТА НАУКА, ЯК ФУНДАМЕНТ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/plan-vidnovlennya-ukrayini-osvita-ta-nauka-yak-fundament-rozvitku-lyudskogo-potencialu>.

25. Lugano Business Forum 11-12 травня обговорить участь бізнесу у відновленні України. Interfax-УКРАЇНА. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/907752.html>.

26. Представники України та експерти МВФ досягли згоди на робочому рівні щодо механізму розширеного фінансування на суму 15,6 млрд дол. США. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/predstavnyky-ukrainy-ta-eksperty-mvf-dosiahly-zghody-na-robochomu-rivni-shchodo-mekhanizmu-rozshyrenoho-finansuvannia-na-sumu-156-mlrd-dol-ssha>.

27. Інноваційна діяльність. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/InnovativeLaw_2019/InnovativeLaw_2019_7.pdf.
28. Innovation and Growth: Chasing a Moving Frontier. OECD. URL: <https://www.oecd.org/innovation/innovationandgrowthchasingamovingfrontier.htm>.
29. ПРОМИСЛОВІ ПАРКИ І К ЗАСІБ РЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛІ УКРАЇНИ. Зовнішня торгівля: економіка, фірмами, право. 2012. № 6. URL: http://zt.knute.edu.ua/files/2012/6/uazt_2012_6_3.pdf.
30. Закон України «Про інноваційну діяльність» №40-IV від 4 липня 2002 року // Урядовий кур'єр. – 2002. – 7 серп. (№ 143).
31. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
32. Інновації в Україні та в світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://angio-veritas.com/innovatsiji/innovatsii-vukrajini-ta-v-sviti>
33. OECD. Star [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.oecd.org/>
34. Global Innovation Index 2022. WIPO. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2022/.
35. Кучерява З. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ. Міністерство Юстиції. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_13958.
36. Global Innovation Index 2022. Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/Home>.
37. ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ В УКРАЇНІ - 2022 РІК. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=47454ed4-b60a-4f37-bb77-b7f3127742f8&title=IndustrialniParkiVUkraini2022-Rik>.

38. Закон України "Про індустріальні парки". Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>.

39. Податкові преференції для індустріальних парків. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/599251.html>.

40. Інформація про індустріальні парки, включені до Реєстру індустріальних (промислових) парків та виключені з нього. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=336993e7-8713-43da-8de6-ce4c5d003bfa&title=InformatsiiaProIndustrialniParki-VkliucheniDoRestruIndustrialnikh-promislovikh-ParkivTaVikliucheniZNogo>.

41. Державна політика: інноваційний розвиток. Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". URL: <https://kpi.ua/1039-3.42>. ITcluster <https://itcluster.kiev.ua/pro-nas/pytannia>

43. Porter M. E. Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review. URL: <https://hbr.org/1998/11/clusters-and-the-new-economics-of-competition>.

44. Swords J. Michael Porter's cluster theory as a local and regional development tool: The rise and fall of cluster policy in the UK. Sage Journals. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0269094213475855>.

45. ТЕХНОЛОГІЧНІ ПАРКИ. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/tehnologichni-parki>.

46. Technological Innovation and Economic Growth. Encyclopedia Scholarly Community Encyclopedia. URL: <https://encyclopedia.pub/entry/21673>.

47. S. V. Maltseva, O. A. Poddubnaya, Y. V. Khomenko. TECHNOLOGICAL PARKS AS A MECHANISM FOR THE IMPLEMENTATION OF INNOVATION POLICY OF THE STATE. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. Vol. 4, no. 22. URL: http://www.evd-journal.org/download/2010/2010-4/ek_visnyk_04_2010-219-221.pdf.